

U 38/2014 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv (*spridning av jordobservationsdata från satelliter för kommersiella ändamål*)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissions förslag av den 17 juni 2014 till Europaparlamentets och rådets förordning om spridning av jord-

observationsdata från satelliter för kommersiella ändamål samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 9 oktober 2014

Europa- och utrikeshandelsminister *Lenita Toivakka*

Konsultativ tjänsteman Anne Rothovius

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET PROMEMORIA
24.9.2014

EU/2014/1198

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV OM SPRIDNING AV JORDOBSERVATIONSDATA FRÅN SATELLITER FÖR KOMMERSIELLA ÄNDAMÅL

1 Allmänt

Kommissionen lade den 17 juni 2014 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om spridning av jordobservationsdata från satelliter för kommersiella ändamål COM(2014) 344 final.

Det har inte funnits någon gemensam ansats på nationell lagstiftningsnivå för hantering av högupplösta satellitdata och för tjänster och produkter som är baserade på dessa data. För närvarande ökar dock antalet medlemsstater med förmåga att hantera högupplösta satellitdata. Tyskland och Frankrike är de enda medlemsstaterna som hittills har antagit särskild lagstiftning på området för att reglera sin tekniska förmåga i fråga om högupplösta satellitdata. Eftersom det finns starka säkerhetsintressen inom sektorn, är den nationella lagstiftningen mycket strikt och kommersiella intressen har därför ofta blivit outnyttjade eller outvecklade.

På marknaden för generering av satellitdata har Finland för närvarande endast en liten kund som köper bilder. Till Finland köps satellitdata närmast för den offentliga sektorn. Finland har för närvarande inte heller egna fjärranalyssatelliter men kan ha sådana i framtiden.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

Kommissions förslag syftar till att säkerställa att EU:s inre marknad för produkter och tjänster baserade på högupplösta satellitdata fungerar väl, genom inrättande av en öppen, rättvis och konsekvent rättslig ram för alla medlemsstater. Avsikten är att direktivet ska tillämpas på spridning av jordobservationsdata som genereras av jordobservationssystem.

Förslaget syftar till att harmonisera reglerna för spridning av jordobservationsdata och fastställa de förfaranden som krävs för att säkerställa att en inre marknad upprättas. Förslaget syftar också till att minska de administrativa hindren för sektorns industri och underlätta efterlevnaden av lagkrav.

Den föreslagna artikel 3 innehåller närmare definitioner på bl.a. jordobservationssystem, högupplösta satellitdata och spridning av data.

Enligt den föreslagna artikel 4 definieras högupplösta satellitdata också på grundval av bestämda tekniska specifikationer, som ingår i en bilaga.

Enligt den föreslagna artikel 5 får medlemsstaterna inte förbjuda, begränsa eller hindra spridning eller omsättning av andra data än högupplösta satellitdata på grund av att informationen anses vara känslig.

Enligt den föreslagna artikel 6 ska medlemsstaterna, när det gäller spridning av högupplösta satellitdata som genereras av ett jordobservationssystem som drivs från en medlemsstats territorium, inom sina territorier se till att ingen sådan spridning sker utan lämplig övervakning från de behöriga nationella myndigheterna. Aspekter som hänförs till den nationella säkerheten är här av central betydelse.

Det föreslås också att medlemsstaterna inte får förbjuda, begränsa eller hindra spridning eller fri omsättning av högupplösta satellitdata fastän spridningen skulle anses vara känslig, om spridning av högupplösta satellitdata har godkänts på grundval av ett granskningsförfarande enligt artikel 7 och ett tillståndsförfarande enligt artikel 8.

Dessutom finns i de föreslagna artiklarna 7 och 8 bestämmelser om gransknings- och tillståndsförfaranden. Granskningsförfarandet enligt artikel 7 ska avgöra om spridningen är

icke-känslig och kan genomföras utan ytterligare tillstånd. Om spridningen anses vara känslig kräver den ett tillstånd i enlighet med artikel 8.

Enligt den föreslagna artikel 8 ska medlemsstaterna införa ett tillståndsförfarande där spridning som anses vara känslig i enlighet med det granskningsförfarande som anges i artikel 7 får godkännas av den behöriga nationella offentliga myndigheten.

I den föreslagna artikel 9 föreskrivs det om fri omsättning av högupplösta satellitdata som genereras av jordobservationssystem som drivs från tredjeländer. Om omsättningen av dessa satellitdata har godkänts och är föremål för övervakning från den behöriga nationella myndighetens sida, får omsättningen inte förbjudas, begränsas eller hindras. Som behörig betraktas här myndigheten i den medlemsstat där dataleverantören som sprider dessa högupplösta satellitdata från ett tredjeland är etablerad.

Enligt den föreslagna artikel 10 ska medlemsstaterna utse en behörig nationell myndighet eller behöriga nationella myndigheter som ansvarar för tillämpningen av direktivet. För Finlands del kräver de uppgifter och ansvar som framförs i förslaget dessutom närmare diskussioner på nationell nivå. Också en författning på lagnivå, där bestämmelser om dessa frågor ingår, kräver preciserande diskussioner på nationell nivå mellan företrädare för olika myndigheter.

Enligt den föreslagna artikel 11 ska medlemsstaterna till kommissionen rapportera den information som förutsätts i direktivet och göra den tillgänglig också i elektronisk form.

I enlighet med kommissionens delegerade förordning (EU) nr 1159/2013 kan särskilda Copernicusdata och särskilda GMES-data uteslutas från tillämpningsområdet för direktivet.

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritetsprincipen

Förslagets rättsliga grund är artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt (FEUF), där det bestäms om tillnärmning av lagstiftningen för att målen för den inre

marknaden ska nås. Europaparlamentet och rådet antar akten tillsammans och godkännande av förslaget kräver kvalificerad majoritet i rådet.

Enligt kommissionen motsvarar förslaget de krav som härrör från tillämpningen av artikel 114 FEUF. Kommissionen motiverar den valda rättsliga grunden med flera olika aspekter. Alla satellitdata som faller utanför definitionen i förslaget kommer att anses vara marknadsklara och med gemensamma tekniska parametrar för högupplösta satellitdata blir det möjligt att inrätta ett gemensamt tillämpningsområde för regelverket. För närvarande finns det ingen gemensam definition på högupplösta satellitdata.

Dessutom syftar direktivet till att stärka samstämmighet, öppenhet och förutsägbarhet genom att avlägsna och förebygga hinder av nationell rättslig natur som motverkar en fri omsättning av högupplösta satellitdata i enlighet med förfarandena för granskning och tillståndsgivande. För närvarande har EU inget heltäckande enhetligt regelverk.

I förslaget föreskrivs det också om de grundläggande förfaranden för spridning av högupplösta satellitdata, som främjar lika och icke-diskriminerande behandling av alla dataåterförsäljare och förebygger eventuella snedvridningar av konkurrensen inom branschen och förbättrar marknadsföringsmöjligheterna i verksamheten. Inom den gränsöverskridande handeln stöter man för närvarande på hinder, bl.a. på grund av medlemsstaternas olika granskningsförfaranden.

I botten på förslaget ligger en delvis harmonisering av bestämmelserna. Tillnärmningen av lagstiftningen har begränsats i enlighet med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (artikel 5.3 och 5.4 i EUF-fördraget).

I fråga om subsidiaritet fastställs unionsdimensionen i förslaget genom en gemensam ansats för spridning av satellitdata inom unionen och en åtskillnad mellan lågupplösta och högupplösta satellitdata, på grundval av de föreslagna tekniska definitionerna.

I förslaget ingår också en ansats för bedömning av spridning av högupplösta satellitdata och för öppna förfaranden. Med hänsyn till medlemsstaternas legitima säkerhetsintressen kan vissa avvikelser dock tillåtas i

den nationella lagstiftningen. Alla oreglerade frågor lämnas till medlemsstaterna för reglering på nationell lagstiftningsnivå (t.ex. licensiering och kontroll av dataleverantörer).

4 Gällande nationell lagstiftning och tillämpningen av den

I den finska lagstiftningen finns inga bestämmelser om hur högupplösta satellitdata och på dem baserade tjänster och produkter ska hanteras. Spridning av högupplösta satellitdata genom kommersiella operatörer har hittills reglerats av den medlemsstat där de kommersiella aktörerna är registrerade.

I territorialövervakningslagen (755/2000) finns bestämmelser om övervakningen och tryggnad av Finlands territoriella integritet (territorialövervakning). I 14 § i den lagen föreskrivs det om flygfotografering och bestäms var inom finskt territorium det utan tillstånd är förbjudet att fotografera från luftfartyg eller andra anordningar som rör sig i luften under flygningen och med användning av apparatur för upptagning av elektromagnetisk strålning. Med stöd av 14 § kan således flygfotografering begränsas enligt luftfartslagen (1194/2009) i områden där luftfart är inskränkt samt i vissa andra av försvarsmaktens objekt.

Bestämmelsen anses dock inte kunna begränsa fotograferingen av militära mål, t.ex. från en satellit. Bestämmelser om grunderna för beviljande och återkallande av tillstånd finns i 19 § och om tillståndsmyndighet i 20 § i territorialövervakningslagen. Enligt 20 § i territorialövervakningslagen är tillståndsmyndigheten huvudstaben, som handlägger och avgör ärendena.

5 Förslagets konsekvenser i Finland

Lagstiftning. Om direktivet genomförs i enlighet med förslaget, bör den finska lagstiftningen kompletteras på det sätt som direktivet förutsätter. För närvarande har Finland inte ännu någon lagstiftning för sektorn. I territorialövervakningslagen (755/2000) finns dock redan nu bestämmelser om övervak-

ningen och tryggnad av Finlands territoriella integritet (territorialövervakningslagen 755/2000). Territorialövervakningslagen kan dock inte direkt tillämpas på direktivet i det nationella genomförandet. Det kan övervägas att direktivet nationellt genomförs t.ex. genom en ny lag för sektorn. Eftersom bestämmelserna i direktivförslaget har anknytning till flera olika ministeriers ansvarsområden, förutsätter de frågor som hänför sig till det nationella genomförandet och de ansvar som fastställs i förslaget dessutom preciserande diskussioner mellan olika myndigheter. När tillståndsförfarandena och de nationella myndigheterna fastställs är det viktigt att klargöra de olika myndigheternas roller och ansvar vid skötseln av uppgifterna enligt direktivet. Samtidigt bör deras funktionella och ekonomiska konsekvenser bedömas. I samband med fastställandet av myndigheternas roller och ansvar bör också behoven att ändra den nationella lagstiftningen bedömas för genomförandet av direktivet i Finland.

Ekonomiska konsekvenser. Ett regelverk på EU-nivå kan bedömas ha positiva konsekvenser inom sektorn för en fungerande inre marknad, eftersom antalet medlemsstater med förmåga att generera högupplösta satellitdata ökar. Kommissionen har också bedömt att förslaget kommer att öka förutsägbarheten i affärsverksamheten, eftersom villkoren för etablering och drift av företag blir tydligare. På EU-nivå påverkar förslaget inte driftsbudgeten. I den finansieringsöversikt som bifogas förslaget anges de specifika budgetkonsekvenserna. För Finlands del bör de eventuella ekonomiska konsekvenserna för bl.a. förvaltningen (inkl. personresurserna) bedömas särskilt.

6 Ålands behörighet

Enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om försvarsväsendet och gränsbevakningen med beaktande av vad som stadgas i 12 §, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd och beredskap inför undantagsförhållanden.

7 Den nationella behandlingen av förslaget och behandlingen i Europeiska unionen

Direktivförslaget har behandlats i sektionen för den inre marknaden (EU8) och i sektionen för forskning och innovationer (EU20) genom ett skriftligt förfarande. Dessutom har förslaget behandlats i sekretariatet för delegationen för rymdärenden/i delegationen för rymdärenden och på territorialövervakningsforumet. Det nationella ikraftsättandet av direktivet ska enligt förslaget slutföras senast den 21 december 2017.

Den egentliga behandlingen av direktivförslaget inleds i rådets rymdarbetsgrupp i oktober 2014. Avsikten är att rådets allmänna riktlinjer eller kommissionens lägesrapport om saken ska ges i konkurrenskraftsrådet i december 2014.

I Europaparlamentet är det utskottet för inre marknaden och konsumentskydd som är huvudutskottet. Föredragande har ännu inte utsetts.

8 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet förhåller sig positivt till direktivförslagets syfte att upprätta en inre marknad för jordobservationsdata genom harmonisering av vissa regler som gäller spridningen av dem.

Statsrådet anser det viktigt att den gemensamma rymdindustripolitiken inom EU stöder sektorns utveckling och främjar den ekonomiska tillväxten. Rymdsektorns utveckling främjar också medborgarnas välfärd och säkerhet, eftersom samhällets system och tjänster antingen direkt eller indirekt är beroende av lösningar som gäller rymden.

Statsrådet stöder en öppen datapolitik. Med tanke på företagens affärsverksamhet är en enhetlig och öppen tillgång på data, förutsägbara förfaranden samt enhetliga och tydliga spelregler på marknaden viktiga för företagens konkurrenskraft.

Statsrådet anser det viktigt att myndigheten enligt det föreslagna direktivet kan ställa upp gränser för kommersiella aktörers spridning av högupplösta satellitdata samt för tjänster som är baserade på dessa data.

Utöver grundscenariot i konsekvensbedömningen av direktivförslaget anser statsrådet att alternativ tre (grundläggande lagstiftning), som också rekommenderas i dokumentet, är det handlingsalternativ bland de tre föreslagna som är den bästa utgångspunkten för förhandlingar i detta skede.

De uppgifter och ansvar som i direktivet har föreslagits för de nationella myndigheterna förutsätter dessutom närmare diskussioner på nationell nivå.